

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt III. Idem esse iudicare, quod gubernare. Et quàm incomprehensibilia
sint iudicia consiliaq[ue] Dei, Mundu[m] gubernantis?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

CAPVT III.

Idem esse, iudicare, quod gubernare. Et quàm incomprehensibilia sint iudicia consiliaq; Dei Mundum gubernantis?

I.

Iudicium etiam, pro gubernatione accipitur, quia præcipua actio gubernantis, est, *iudicare*. Ipsam gubernationem Mundi *Iudicium* quoddam esse, luculentè docent sacri codices, in quibus ipsis, haud rarò idem est, *iudicare*, quod *gubernare*. Hoc sensu Othoniel filius

- Iudic. 3. 10.* Cenez, frater Caleb minor dicitur, *Israël iudicauisse*; itémque *Deborah prophetis uxor Lapidoth*, que *iudicabat populum in illo tempore*: nec non & *Phua*, qui *iudicauit Israëlem viginti & tribus annis*. Rursumque *iudicauit Iephte Galaadites Israëlem sex annis: & mortuus est, ac sepultus in ciuitate sua Galaad*. Post hunc *iudicauit Israëlem Absan de Bethlehem, &c.* Cui successit *Ahialon Zabulonites*; & *iudicauit Israëlem decem annis*. Ac vniuersim *Iudices* idem erant, quod *Duces*, quorù itidem officium erat *iudicare*, sicut *Iudicum* antea *regnare*. Quid est enim *regnare*? nisi, pòstquam in animo iudicatum est, quid bonum malumue, aut Reip. aut nobis, aut subditis, id ipsum verbis statuere, & ius dicere, ac iustitiam, cum summa autoritate potestatéque, exercere, atque ita bona & bonos, à malis, secernere? *2. Reg. 15. 2.* Hinc & *Abfalom*, cum *regnare vellet*, cæpit in portis *iudicare*. Præcipuus enim actus regnantis, est actus iudicantis.

II.

Quare etiam rectissimè regimen Dei, *Iudicium Dei* potest appellari; neque enim regeret Mundum, nisi iudicaret, quid proficit Mundo, aut nisi inter homines discerneret: & decerneret. Quod *Sarai*, *Gen. 16. 5.* petens ad *Abraham*, dixit: *Iudicet Dominus inter me & te*, non vtique iudicio illo, quod *Abrahæ* demum à morte, aut extremo illo Mundi die erat subeundum; sed iudicio, quo vtitur in hominibus gubernandis. Vocatur autem *Iudicium*, cum sit regimen sanè prudentissimum & iustissimum, tametsi sæpe æquitas, aut ratio illius ab hominibus ignoretur. Eapropter *Hugo* in *Psal. 103.* inter varias *Abyssis* acceptationes, ait: *Abyssum* trallatio sensu etiam significare, *Sacrarum Scripturarum diuinorumq; Iudiciorum profunditatem*; & regius *Psaltes* ait: *Iudicia tua abyssus multa*. Sicut enim

Psal. 35.

enim

enim Oceani fundum visu contingere non possunt nauigantes, ita nimis imbecillis est humana acies, non potest diuinorum consiliorum Iudiciorumque profunditatem penetrare. Illud ergo tunc habet homo, vt cum D. Apostolo Paulo clamet: *O altitudo diuitiarum sapientia, & scientia Dei, quam incomprehensibilia sunt Iudicia eius, & inuestigabiles via eius? Quis enim cognouit sensum Domini? aut, quis consiliarius eius fuit? O altitudo, inquit, sapientia & scientia Dei!* Scientia nimirum, qua omnia futura distinctissime nouit, antè, quàm fiant, nobisque innotescant: sapientia autem, aut prudentia, qua disponit vniuersa, mirabili via, stupendo modo, iustissima ratione; quibus decreuit primò Gentes negligere, Iudæos verò eligere, postea autem Iudæos reiecit, & Gentes traxit; postremò denique & Gentes & Iudæos conuocabit. *Altitudo, hic profunditatem* (Graecis Βύθου) significat, quæ ab altitudine non differt, nisi ratione; distantia enim à superiore termino dicitur altitudo; ab inferiore, profunditas. Qua de causa Hilarius in Ps. 139. legit: *O profundum sapientia & scientia Dei!* Sicut ergo neque maximas quidem stellas, ob altitudinem cæli, in sua iusta magnitudine videmus; neque ipsas ingentes rupes, sub aquis, ob profunditatem maris intuemur; ita Iudicia sapientia & scientia Dei, tanquam *abyssum* multam mentis acie non penetramus.

Excellentia splendoris, non finit humanos oculos Solem rimari; & vllum sit ingenij acumen, quod possit iudicia exhaurire illius, *quæ lucem habitat inaccessibilem? Incomprehensibilia sunt Iudicia scientia eius, quæ de singulis hominibus, facere mente decreuit; inuestigabiles via sapientia eius, seu modi, per quos deducit ad effectum, quæ faciendæ statuit; quæque nemo plane comprehendit, nemo iuste reprehendit,* vt S. Augustinus loquitur l. 1. de ciuit. Quid enim reprehendit, quod non comprehendit? Quid carpit, quod non cernit? Aquilarum est ista perspicere, nos creaturæ omnes, nocturæ sumus. Et hoc ipso magnitudinem Numinis prædicamus, cum nostram fatemur paruitatem. Sicut qui in vado hæret, alueum fluminis ingredi formidans, aquarum se vereri profunda testatur. Satis laudat diuinam gubernationem, iudiciaque summi regiminis, quisquis conspectis, sed non intellectis, exclamat: *O alta profunditas, & profunda altitudo!* Quod enim non capimus, admiramur, atque illo nos inferiores agnoscimus, quod altum vocamus. Hinc reuerenter Iudicia Dei *oculta, inscrutabilia, alta* appellantur.

- I V. Occulto, sed utique iusto Dei Iudicio factum est, ut ex veterinis duobus germanis, immò & gemellis, Iacob diligeretur, Esau odio haberetur. Occulto, & imperuestigabili ab hominibus, antequam declararetur, Iudicio factum est, ut Ioseph fratribus præponendus, & auxilium futurus, à fratribus caperetur, vendereturque. Quis enim, cum in cisternam iret, assequi potuisset, Deum decreuisse, eum, sic, & tali modo viâque, extollere? Et tamen eum Deus per captiuitatem prouexit ad libertatem, & ad summum dominium per ipsam seruitutem. Occulto, &, indubiè, iusto Dei Iudicio factum est, ut Petri custodes permitti sint mortem luere, qui Paulum autem custodierat, eius vita, quam iam iam sibi erepturus erat, seruarietur, animusq; ad vitam spiritualem traduceretur. Nam quando Petrus ab Angelo è carcere fuit eductus; *facta die erat non parua turbatio inter milites, quidnam factum esset de Petro. Herodes cum requisisset eum, & non inuenisset, inquisitione facta de custodibus, iussit eos duci; ad supplicium scilicet, ut inquit Montanus, & quidem ad suffocationem, ut scribit Petrus Alexandrinus. Ast, alio tempore, quando Paulo & Sila orante, subito tremotus factus est magnus, ita ut mouerentur fundamenta carceris, & statim aperirentur omnia ostia, & vniuersorum vincula soluerentur, experges factus custos carceris, & videns ianuas apertas carceris, ait Lucas, euaginato gladio volebat se interficere, astimans fugisse vinctos. Clamauit autem Paulus voce magna dicens: Nihil tibi male feceris, vniuersi enim hic sumus. Petrusq; lumine introgressus est, & tremefactus procidit Paulo & Sila ad pedes; & producens eos foras, ait: Domini, quid me oportet facere, ut saluus fiam? Quod discrimen est inter Petri & Pauli custodes, ut, utroque libertate fugiendi potito, isti seruentur, illi trucidentur? An iniustus est Deus? an tunc negligenter Mundum administravit, quando illos innoxios permisit occidi? Nequaquam. Non enim iniusta sunt, quorum iustitia nos latet: satis est Deo cognita esse; cuius hoc ipso intelligitur infinita esse *altitudo diuitiarum sapientie & scientie*, quia sapientiam scientiamque humanam tantopere excellit. Et vel idcirco vult Deus aliquando statuere in vno, quod noluit in altero, ratione prorsus nulla nobis alia apparente, ut hæc ipsa nobis ratio sufficiat, consilij illius sapientiam esse omnino ratione humana superiore.*
- V. Quemadmodum, apud Lucam, duo homines cupiebant se Christo adiungere, & cum eo semper permanere, quos tamen am-

bos Christus à se dimisit, & rem suam sibi habere iussit, quando
 vnus voluit redire in domum suam, & narrare, quanta sibi fecisset
 Deus; alteri autem dixit: se non habere, ubi caput suum reclinaret. E
 diuerso duorum aliorum excusationem, quam prætexebant, ne sta-
 tim ipsum sequerentur, non admisit; neque passus est, vnum
 illorum primum ire, & sepelire Patrem suum, neque alterum ire do-
 mum, vt de suis rebus disponderet, sed vtrumque iussit, statim & è
 vestigio sequi. Cur in his quatuor Christus tam contraria voluit?
 Ipse scit. *Quis consiliarius eius fuit?* satis est, ipsum voluisse, cuius
 nunquam est sine ratione voluntas: etiamsi vnum assumit, alterum
 relinquit, vtrumque bene facit. Nimirum ille est, qui annunciat ver-
 bum suum Iacob: iustitias, & iudicia sua Israël. Non fecit taliter omni-
 nationi: & Iudicia sua non manifestauit eis. Multi enim, sicut Iudicia
 Dei damnare audent, ita animi cæcitate & ipsas contemnerent, aut
 riderent causas iudiciorum, si eis manifestarentur. Rectius ergo il-
 lis causæ celantur; quæ nec electis omnibus patefiunt; quia ma-
 xima est perfectio hominis, & gloria Dei ingens, iusta Iudicia illius
 prædicare, quantumuis ratio illorum lateat: ideò occulta vocan-
 tur. Incognita est causa; sed non incognitus est, qui fecit, aut per-
 misit. Non potest esse iniustum, quod is facit, qui semper est iu-
 stus. Non est Domini, vt seruo de negotijs suis reddat rationem; vbi
 in herò prudentia est, debet in famulo esse reuerentia: nec subdi-
 tum decet esse superioris sui Aristarchum. Ita boni quoque homi-
 nis est, nullam Creatoris Gubernatorisque sui, quem infinitis
 modis bonum esse credit, actionem malam iudicare. Non es, ô ho-
 mo, iudicis tui iudex: non est discipulus super magistrum, nec seruus
 super Dominum suum. Ne itaq; iudicio humano diuinum, hoc est,
 dubio certum, aut malo bonum iudices; ades parumper, & inter
 illos te colloca, qui meditatione sua ascèndunt vsq; ad celos, & des-
 cendunt vsque ad abyssos diuinorum Iudiciorum, quòrum cum pro-
 funditatem vident, admirabile nomen Domini, prædicant, excla-
 mantque: *Laudate Dominum de terra; dracones & omnes abyssi;* ades,
 inquam, mi homo, perpende, quàm multas grauésque ob causas,
 diuina sapientia scientiâq; omnem sapientiam & scientiam superet
 & hominum & Angelorum.

I. Omnis scientia creata est limitata, certòque cognoscendi
 modo, certis rebus cognoscendis circumscripta; & ita quidem,
 vt semper aliquid ei supersit, aut de obiecto, aut de obiecti clari-
 tate

Luc. 8. 39.
 & cap. 9. 58.
 & x. 60. 62.

IIV

Pfal. 147. 8.

IIIV

Matth. 10.
 24.

Pf. 106. 26.

Pfal. 148. 7.

VI.

tate cognoscendum. At diuina scientia terminis caret: cognoscit enim Deus omnia præterita, quæ fuere; omnia præsentia, quæ sunt; omnia futura, quæcunque post alijs erunt in annis, & in tota æternitate. Enimuerò cognoscit etiam quæ futura non sunt, fieri tamè possent, si ipse vellet; cognoscit seipsum, & totam diuinitatem penetrat, quasi pelagus omnium scientiarum; cognoscit hæc omnia simul, & intimè, & quantum cognosci possunt, infinita perspicuitate.

VII. 2. Itaque creaturæ non modò pauciora, sed etiam obscuriùs, atq; imperfectiùs cognoscunt. quæ siue abstractiuâ, siue intuitiuâ scientiâ cognoscunt; Deus omnia cognoscit perfectissimè, omnique modo, quo cognosci possunt, & adeò omnia lucidissimè comprehendit.

VIII. 3. Quando homo aliquid etiam ex suis caussis cognoscit, per quasdam duntaxat imagines specièsque mentis, aut per effectus tantummodo, tanquam per vestigia, illud cognoscit; Deus verò tali medio non indiget; sed per suammet essentiam, quasi, per clarissimùm speculum omnia intuetur. Continet enim in se eminentiâ quadam, quidquid in vllâ creaturâ perfectionis formaliter, vt scholæ aiunt, reperitur. Sicut ergo se ipsum, ita & illa in se conspiciunt. Quod de nobis dici nõ potest, qui res per imaginem earum intuen- do, aut per effecta tantùm indagamus. Quare, sicut aliud est feram, verbi gratia ceruam, per vestigia, aliud in se ipsâ, & aliud hominem nomine, aliud facie cognoscere, ita longè excellentiùs cognoscit Deus res, quàm homo.

IX. 4. Homo sæpe longâ meditatione, multòque studio indiget, ad rem cognoscendam, Deus autem in ictu oculi, in instanti, & vno mentis intuitu simul omnia comprehendit. Hinc nunquam potest esse præceps, sicut homo, qui ante tempus iudicat, & sæpe non satis sibi sumit temporis ad cogitandum, aut de re quapiam deliberandum.

X. 5. Incerta est cognitio humana, cum res frequenter soleant mutari, & aliter aliterque euenire: at Deus rerum omnium etiam contingentium, atque in se ipsis incertarum, certissimam habet, ac infallibilem cognitionem.

XI. 6. Cognitio hominis temporanea est, & cœpit; Deus verò ab æterno omnia nouit; scientia proinde illius, vt nunquam cœpit, ita nunquam desinet; est enim ita instantanea, vt simul sit semper.

piterna, & vsque duret; cum homo ea quæ audiuit, legit, non raro sequenti die obliuiscatur penitus, aut certè non penitus recorderetur; quando autem nascitur, velut tabula quædam rasa, inanis scientiæ, plenus ignorantia in mundum prodeat.

7. Cognitio hominis mutatur, iam enim minor, iam maior est; iam crescit, iam decrescit; iam fixa, iam instabilis est: at Dei scientia est inuariabilis ac vniformis, eademque semper; nec proficiens, nec deficiens. Quocirca nunquam dicit: Nesciui: Non satis intellexi, sicut tamen frequenter homines loqui audimus.

8. Nostra cognitio neque est vna, neque potest simul exerceri; at Dei scientia est & simplex, & vna, vno quippe & simplicissimo intelligendi actu & seipsum, & cetera omnia cognoscit.

9. Quia creaturæ cognitio est aduentitia, & homini accidit; Dei autem cognitio, est ipsa substantia Dei, immò Deus ipse; cui non aduenit scientia, sed semper adfuit, & est ipsa entitas Dei. Vnum ergo in Deo est esse, & scire: in homine aliud est esse, aliud, est scire.

10. Cognitio Dei est idea, & causa omnium rerum quæ fiunt; estque insuper quasi fons lucis, & lux immensa, quæ se ipsam ad Angelos & homines, & omnia animalia diffundit, facitque cognosci & cognoscere omnia, quæ aut cognoscunt, aut cognoscuntur. Hominis scientia est quædam tantum stilla istius lucis, aut scintilla. Itaque quod stilla est ad Oceanum, & scintilla ad immensum ignem comparata, hoc est nostra scientia, si cum infinità Dei sapientia conferatur.

An non igitur plus quàm noctuæ, immò talpæ sumus, si nos adhuc cum Aquilina illa acie; aut tenebræ, si cum illo fulgentissimo sole comparamus? Et miramur, immò indignamur, si quarundam rerum, quæ in orbe terrarum diuino nutu fiunt, causas non perspicimus? iamque, in Iudicijs suis ac Mundi gubernatione, Deum errare, & nos melius facturos, si penes nos esset gubernatio, arbitramur? O quantum, non Deus, sed nos ipsi, sic iudicando erramus! Nunquam id facturi, si aut nostræ mentis exiguitatem, aut diuinæ sapientiæ immensos profundosque thesauros agnosceremus. Qualem enim sibi, obsecro, Deum imaginatur, qui putat eum, in Mundo gubernando, hallucinari? nempe homine ipso, vt qui eum censere possit, inferiorem. Ergo Deum non

C

putat

XII.

XIII.

XIV.

XV.

putat esse Deum, qui Deum sic iudicat. Et tamen sunt, qui Deo leges ponere, & quid facere debeat, præscribere, quòdque fecit, impatienter ferre. damnare, carpere audent.

XVI.

Matth 20. 12

Quàm meritò istos tales reprehensores Deus reprehendit, sicut ille paterfamilias murmuratores, qui dicebant: *Hi nouissimi una hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei & astus?* Quid, o miseri, dicitis? Pares fecit, an ideò malè fecit? ut sic faceret, causam habuit, vos non habuistis, ut murmuraretis. Iustus fuit ille, qui vobis, precio, quod pepigerat, persoluto, iniuriam non fecit: vos iniusti, qui bonitatem illius liberalitatemq; in ceteros, & oculo nequam aspexistis, & proteruè iudicauistis. Longè proteruiores sunt, qui Deum ipsum audent, lingua impetere, & Iudicia eius sanctissima, impià temeritate suà contaminare.

XVII.

Psal. 72. 16.

Multorum euentuum causam nequit homo plenè assequi, multorum nec attingit diuinando; nec expedit temerè illam scrutari, ne maiestatis scrutator, opprimatur à gloria. In cælum harum quoque rerum cognitio referuatur. Qui in gaudium Domini intrauerit, intrabit etià in potentias Domini. Quò & Dauid sibi scientiam occultorum Iudiciorum Dei referuauit, eorum causas etià post multum laborem non assecutus. *Existimabam, ait, ut cognoscerem hoc, labor est ante me: Donec intrem in Sanctuarium Dei: & intelligam in nouissimis eorum.* Sape enim, quod in vita latet, etià in morte hominis apparet. In cælo autem semper Dei consilia, tanquam in Sanctuario, manifestantur. In terris illud accipe consilium, immò documentum: *Noli discutere opera Altissimi, sed tuas iniquitates perscrutare, in quantis deliquisti, & quàm multa bona neglexisti.*

Thom. de
Kemp lib. 3.
de Imitat.
Christi. c. 4.

CAPVT IV.

Licitum, & utile esse, ut subinde diuinorum Iudiciorum causas indagemus.

I.

Vanquam Iudicia Dei occulta, immò inscrutabilia sint, atque hominum intelligentiam multis parasangis, excedant, neque magis ab humanæ mentis angustia, quàm immensum pelagus ab exigua scrobe (quod D. Augustino ostensum fertur) queant comprehendi, rectissimeque faci-